

Siementen keruuohjeet

kesää ja syksyä 2016 varten

Toivomme teiltä erityisesti seuraavia siemeniä:

Kaikki vanhat **** kannat, etenkin:

tarha- ja aitoukonhattu, harjaneilikka, **tarhaillakko**, esikot, ruusumalva, vuoripioni ja muut pionit, päivänliljat, vuorikaunokki, ängelmät, kellokukat..

Monivuotiset kukat:

heikinlilja, kiurunkannukset, sormustinkukat, pionit, kullerot, esikot, laukat, sinivaleunikko, vuokot, kaunokainen, harjaneilikka, ampiaisyrtit..

Kotimaiset luonnonkasvit:

Mitä vain voi kerätä mm. ahomansikka, kissankello, mäkitervakko, kaunokit, kevätessikko, neilikat, litulaukka, mäkikuisma, väinönputki, kissankäpäleä..

Yksivuotiset kukat ja hyötykasvit:

köynnöskrassi, koristeheinät, unikko, orvokki, kessu, liina (maatiaishamppu), köynnöspinaatti, parsa, tarhamaltsa, yrtit, kuukausimansikka, pillisipuli..

Mitä EI laisinkaan:

Seuraavia helposti luontoon leviäviä lajeja: isot jättiputket, komealupiini, jättipalsami, tummatulikukka.

Siemenet lähetetään osoitteeseen:

Pirkko Kukkola

Kuusjoenperäntie 45, 25340 Kanunki

TAI siemenet tuodaan Maatiaisien toimistolle Helsinkiin.

Aukioloajat ja osoite etukannessa.

Lähtettäkää siemenet heti kun kaikki on kerätty, niin ne päätyvät kylvöksiin mahdollisimman tuoreina. **Lokakuun loppuun mennessä lähetetyt siemenet ehtivät seuraavaan siemenluetteloon.**

Korvauksena vaivannäöstäsi voit valita uudesta luettelosta veloituksetta yhtä monta siemenpussia kuin olet lähettänyt eri siemeniä.

Vaihto-oikeus ei koske ostovihannesten siemeniä, 1 kasvilaji (toimitettu väh. 10 ml) = 1 vaihto-oikeuspussi.

Mukaan tietoja kasveista

Siemenluettelo kootaan lähettämienne siementen ja niitä koskevien tietojen pohjalta. Maatiaiselta tilatut siemenpussit kannattaa säästää, sillä niistä löytyy

tietoja, joita tarvitset jos palautat siemeniä. Laitathan lähettämistäsi siemenieristä seuraavat tiedot:

kasvin nimi niinkuin se on pussissa ja myös lajike tai kantanimi esim. kosmoskukka ”Viena”.

erätunnus Maatiaiselta hankittujen siementen pussien alalaidassa oleva numero- ja kirjainyhdistelmä, esim. Erä: 1076-1502Pjo. Sen avulla voidaan tunnistaa siementen alkuperä.

kanta kasvikannan ikä tai arvio siitä tähtiluokituksesta. Tieto voi sisältää myös maantieteellisen kasvualueen, kuten E-S (Etelä-Suomi). Maatiaiselta ostetuista siemenistä tämä tieto on merkitty pussin alalaitaan. Ap. luonnosta lähtöisin olevien kotimaisten luonnonkasvien kohdalle merkintä LK (luonnonkanta).

alkuperätiedot mistä kasvi on peräisin: Maatiaiselta, kaupan siemenistä, vanhasta puutarhasta jne.

kukan väri ja muut taustatiedot.

Laitathan mukaan myös omat yhteystietosi (puhelinnumeron tai sähköpostiosoitteen) siltä varalta, jos on tarpeen kysyä lisätietoja.

Kasvikannan ikä kertoo sen, kuinka kauan tämä kasvi(kanta) on kasvanut Suomessa. Vaikka et olisi varma asiasta, anna siemenille kuitenkin ”tähdet” eli ikäarvioksi. Maatiaisien pusseissa ikätieto löytyy pussin alalaidasta. Kasvikannan ikä ei muutu silloin, kun kasvi siirretään puutarhasta toiseen. Kun kylvät puutarhaasi maatiaishärkäpapua, on siitä saatava siemen edelleen maatiaishärkäpapua.

* = selvästi alle 10 vuotta, nuori kanta

** = 10–20 vuotta, nuorehko kanta

*** = yli 20 vuotta, melko vanha kanta

**** = yli 50 vuotta, vanha kanta

Puuvartisista kasveista tähtien määrä kertoo sen kasviyksilön iän, josta siemenet on kerätty. Se kertoo miten kauan puu tai pensas on elänyt ja sopeutunut kasvupaikalleen. Kotimaista alkuperää olevien luonnonvaraisten puuvartisten kohdalla riittää merkintä LK.

Kasvuolot vaihtelevat suuresti eri puolilla Suomea. Merkitse puuvartisten lajien kohdalle myös kasvu paikka: ks. sivu 2

Mistä siemeniä voi kerätä?

Siemeniä voi kerätä sieltä mistä kukkiakin. Oman puutarhan lisäksi tienpienareilta ja joutomailta löytyy monenlaisia mielenkiintoisia lajeja.

Luonnonsuojelualueilla siementen kerääminen ei ole sallittua. Myös muualla luonnossa kasvavat rauhoitetut ja harvinaiset kasvit on syytä jättää tulevienkin sukupolvien ihasteltaviksi.

Miten kerätä?

Siemeniä on helpointa kerätä kuivalla ilmalla.

Kerää vain kypsiä siemeniä.

Kerää jokainen laji erikseen.

Koko kuivan siemenlatvuksen voi leikata saksilla ja laittaa pussiin. Anna siementen kuivua sisällä (paperi)pusseissa.

Siementen puhdistaminen on helpointa, kun ne ovat aivan kuivia. Kypsat, kuivat siemenet varisevat usein valmiiksi pussin pohjalle.

Pitääkö siemenet puhdistaa roskista?

Kyllä. Mutta tärkeintä on lähettää siemenet huolimatta siitä, saako niitä puhdistettua vai ei.

Mikä on sopiva määrä?

Siementen koosta riippuen noin ½–2 dl roskattomia siemeniä on sopiva määrä. Isoja siemeniä voi olla enemmänkin. Kasvierikoisuuksista ja harvinaisista tai hyvin vanhoista kannoista kannattaa lähettää pienetkin määrät. Samoin voimme käyttää pienet erät luonnonkasvien siemeniä seoksiin. **Kerää ja lähetä mieluummin reilut siemenet muutamasta lajista kuin roppakaupalla pieniä eriä.**

Mitä siemeniä kannattaa kerätä?

On hyvä ja toivottavaa lähettää toistuvasti samoja puutarhassasi kasvavien kasvien siemeniä.

Maatiaisien siemenvälityksessä vanhat kasvikkannat (****) ovat etusijalla eli puutarhojen perinteiset lajit, niin koriste- kuin hyötykasveistakin.

Mikä on maatiaiskasvi?

Tässä luettelossa puhutaan maatiaiskasvista, kun kyseessä on yli 50 vuotta Suomessa kasvanut ja tänne sopeutunut kasvikkanta. Ennen 1960-lukua pihoihin istutetut ja kylvetyt kasvikkannat ovat maataisia ****, jotka ovat ehtineet sopeutua oloihimme.

Tämän lisäksi välitämme:

Kasvierikoisuuksia riippumatta kannan iästä, sekä tavallisuudesta poikkeavia väri- ja kukkamuotoja, kotimaisia luonnonkasveja ns. luonnonperennoja.

Vanhoja perinteisiä lajeja. Perinteisten puutarhakasvien kohdalla (palavarakkaukset, myskimalva, ruusumalva jne.) pyrimme tarjoamaan maatiaiskantoja.

Maatiaiskanta – paikalliskanta?

Maatiaiskannasta tai paikalliskannasta puhutaan tässä luettelossa silloin, kun kyseessä on pitkään tietystä paikasta kasvanut ja kehittynyt kanta. Se voi poiketa ominaisuuksiltaan toisista vastaavista esim. ”Savitaipale” ja ”Aunus”-härkäpavut. Tässä luettelossa on nimetty maatiaiskantoja, joiden alkuperä on tiedossa. Haluamme edistää niiden tunnistamista ja ylläpitoa jatkossa. Maatiaiskannat on merkitty lainausmerkeillä ”xxx”, virallisesti nimetyt viljelylajikkeet puolilainausmerkeillä ’xxx’.

LK (luonnonkanta)

Luonnonkannalla tarkoitetaan (kotimaisten) luonnonkasvien jalostamattomia kantoja, luonnossa kasvavia tai puutarhoihin siirrettyjä. Luonnonkasveista jalostetut puutarhalajikkeet (useimmat puutarhalajikkeista ostetut taimet) ovat yleensä jo erinäköisiä eivätkä siis ole luonnonkantaan vaan puutarhalajikkeita. Pidäthän nämä erillään.

Luonnonperenna

on vähän tai ei laisinkaan jalostettu, yleensä ulkomaista alkuperää oleva puutarhakasvi. Tällaisia lajeja ovat eri mantereilta tai kasvillisuusvyöhykkeiltä peräisin olevat luonnonlajit, kuten jalokiuurunkannus, kuolanpioni, isotähtiputki, tulppaanilajit jne. Sen lisäksi, että lajista on jalostamaton muoto, siitä voi olla pitkällekin jalostettuja puutarhalajikkeita, kuten isotähtipuki 'Primadonna' tai lukuisat tulppaanilajikkeet.

Lajike vaiko luonnonperenna?

Jalostamattomat tai vain vähän jalostetut lajit ovat siemenvälityksen kannalta ”turvallisimpia”. Pitkälle jalostettujen puutarhalajikkeiden kohdalla ei ole taikaita siitä, että niiden siemenistä kasvatetut taimet ovat saman näköisiä kuin ne kasvit, joista siemenet on kerätty. Lajikkeitahan lisätään yleensä kasvullisin menetelmin.

Samoin käyttäytyvät vihannesten ns. hybridi- eli F1-siemenkannoista kerätyt siemenet. Niitä ei kannata lähettää siemenvälitykseen.

Kesäkukkia ja -köynnöksiä

Kaikki erikoisemmat lajit, ulkomailta saadut paikalliset luonnonlajit ja tietenkin maatiaiskannat ovat tervetulleita.

Hyötykasvit sekä rohto- ja maustekasvit

Kaikki puutarhoissanne jo pidempään viihtyneet hyötykasvien ja yrttien siemenet ovat tervetulleita.

Mitä äärevämissä oloissa kasvit kasvavat, sitä nopeammin niiden sopeutuminen kasvuoloihin voi tapahtua. Tällaisilla kannoilla on oma erityinen arvonsa. Vanhosten vihanneskantojen kohdalla on tärkeää kertoa taustatietoja: mistä kanta on peräisin, onko se tietystä talosta tai seudulta, käyttöominaisuuksista sekä viljelystä.

Huonekasvit

Kaikki perinteiset ja muutkin mielenkiintoiset lajit.

Uudehkot lajit ja kasvierikoisuudet

Kerrothan, miksi suosittelit kasvia muillekin. Terveille on etenkin sellaiset lajit, joita on vaikea saada taimistoista, esimerkiksi ulkomaiset luonnon-

lajit (luonnonperennat), jotka ovat menestyneet Suomessa.

Luonnonkasvit

Erilaiset heinät, yrtit, kukat ja niittykasvit ovat terveille. Pienetkin määrät kannattaa kerätä talteen, voimme yhdistellä ne seoksiin.

Puuvartiset kasvit

Puita, pensaita, köynnöksiä.

Tästä luettelosta ja vanhoista siemenluetteloista voi etsiä lisää osviittaa. Tilausnumerot ovat muuttuneet vuodesta 2014 lähtien.

Lisätietoja kasveista

Kirjojen lisäksi kannattaa hyödyntää internetissä olevaa materiaalia. Useimmilla kotimaisilla taimistoilla, puutarhamyymälöillä ja puutarhalehdillä on hyvät nettisivut. Huomioi myös puutarhaharrastajien blogit. Tässä vinkkejä:

www.google.fi

Kätevä kuvahaku, erityisesti tieteellisellä nimellä, mutta myös suomenkielisellä.

www.klorofylli.com

www.puutarha.net

Suomalaiset puutarha-aiheiset keskustelusivut. Kuvia, tietoa, kokemuksia, päiväkirjoja.

www.luomus.fi/kasviatlas

Suomen putkilokasvien levinnäiskartasto. Voit selvittää, mitkä luonnonkasvit ovat edustettuina paikkakunnallasi.

www.helsinki.fi/pinkka

Helsingin yliopiston sivuilta tietoa ja kuvia kasveista.

www.luontoportti.com/suomi/fi/kasvit

Lajien tunnistamista, kuvia ja sanallisia kuvauksia.

www.raakkila.fi

Olavi Niemen kotisivut. Paljon hyviä kasvukuvia ja suomenkieliset kasvinnimet.

www.sarkanperennataimisto.fi

Paljon kuvia ja hoito-ohjeita.

www.luke.fi

Kasvigeenivarat ja maatiaistietopankki.

www.nordgen.org

Pohjoismaisen geenipankin kotisivut, SESTO –tietokanta säilytyksessä olevasta kasvimateriaalista.

www.linnaeus.nrm.se/flora

Ruotsin luonnontieteellisen museon ylläpitämä tietopankki Den virtuella floran. Kasvihaku tapahtuu toisella kotimaisella kielellä tai tieteellisellä nimellä.

www.stauder.net

on norjalaisten perennantaimituottajien yhteissivusto. Hyviä kuvia, mielenkiintoisia lajeja. Kuvat (bildarkiv) löytyvät tieteellisen nimiluettelon takaa.

www.magnar.aspaker.no

Magnar Aspaker on pohjoisnorjalainen perennanharastaja. Kuvia ja tietoa norjaksi ja englanniksi.